

Stanovisko Aliance center duševního zdraví k výroky ministra zdravotnictví Vlastimila Válka v Deníku N ze dne 1. 3. 2023

Aliance center duševního zdraví (dále jen ACDZ) reaguje na výroky ministra zdravotnictví Vlastimila Válka, které uvedl ve svém rozhovoru pro Deník N dne 1. března tohoto roku a které se mj. týkaly vzniku a fungování center duševního zdraví (CDZ) a potažmo celé reformy péče o duševní zdraví. Vznik CDZ ministr Válka označil za cit. : „...plod upřímné, hluboké nenávisti premiéra Babiše s ministryní Maláčovou.“ S takovým postojem k CDZ nesouhlasíme.

Reforma péče o duševní zdraví byla myšlenkově nastartována mnohem dříve. Koncept Reformy byl připravován již v roce 2013 za ministra Leoše Hegra (TOP 09) a následně dokončen za ministra Martina Holcáta (nestr.), nikoliv tedy za éry A. Babiše. Hlavním cílem, který je platný doposud, je zvýšení kvality života lidí s duševním onemocněním. Neboť „současný model péče nezajišťuje dostatečně podporu pacientů v jejich vlastním prostředí ani spolupráci a koordinaci mezi jednotlivými složkami poskytovatelů péče o duševně nemocné.“¹ Jedním z viditelných dopadů celé reformy byl vznik nové služby na sociálně zdravotním pomezí centrum duševní zdraví. Od roku 2018 vzniklo v ČR díky podpoře z EU ve 3 vlnách celkem 30 CDZ, jejichž cílovou skupinou jsou lidé s vážným duševním onemocněním. V rámci dalších systémových projektů vznikla pak ještě 3 CDZ pro děti a adolescenty, 1 multidisciplinární tým pro seniory, 3 týmy pro osoby se závislostí a 2 forenzní multidisciplinární týmy.²

Celý proces vzniku a fungování jednotlivých CDZ byl v průběhu prvních 18 měsíců podrobně monitorován, a to jak samotným MZd, tak i zdravotními pojišťovnami. Byla sledována data týkající se hodnocení kvality života klienta (hodnotící dotazníky), struktura klientů, míra postižení. Ve 3. vlně bylo vyhodnocováno i naplnění očekávání uživatelů a jejich blízkých spojené se vznikem CDZ. Ve všech třech vlnách toto hodnocení probíhalo jak interně (interní evaluátoři MZd a ÚZIS), tak prostřednictvím externího evaluátora (firma EACE).

V závěrech interních evaluačních zpráv je mj. uvedeno toto³:

*...Dle dostupných dat CDZ jednoznačně přispěla k redukci hospitalizačních dnů jejich klientů a tím aktivně **napomohla k deinstitucionalizaci psychiatrické péče. Pozitivní dopady** byly v krátkodobém horizontu zjištěny také v oblastech problémů a kvality života **související se zdravím a dlouhodobě přispěly ke zvýšení úrovně globálního fungování příjemců péče. Pozitivní dopady** byly popsány také na úrovni bydlení, situace v pracovní oblasti a sociálního zabezpečení. CDZ také přispěla k bezpečí jejich klientů a lepší provázanosti zdravotních, sociálních a dalších relevantních služeb.*

...Zatímco došlo k úbytku v oblasti hospitalizačních dnů, byl zaznamenán nárůst čerpání v oblasti ambulantní péče. Mezi klienty byli ve stejné míře zastoupeni klienti, kteří přišli z hospitalizace a ti, kteří

¹ Malý průvodce reformou psychiatrické péče. Psychiatrická společnost ČLS JEP, 2017

²https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1wUlW3an8hY_0pzoO5F1EAj4Rk_5mnas9&ll=49.84436730987587%2C15.361049149999982&z=7

³ <https://reformapsychiatrie.cz/projekty/centra-dusevniho-zdravi-cdz/cdz-ii>

CDZ vyhledali sami, případně s pomocí blízkého sociálního okolí, což ukazuje na **zvýšení dostupnosti péče**.

Z externí evaluační zprávy ve 2. vlně citujeme⁴:

...Doporučujeme komunikovat z úrovně MZd o Reformě tak, aby územně samosprávné celky byly ujištěny, že MZd Reformu kontinuálně podporuje a že platí záměr podporovat další rozvoj CDZ (a to tak, aby se snižovaly bariéry vyplývající z nedostatku odborníků pro práci v týmech CDZ, byly stabilizovány systémy financování těchto služeb atd.).

V dokumentu „Zhodnocení naplnění očekávání uživatelů a jejich rodinných příslušníků v CDZ III“ je uvedeno⁵:

„Výsledkem studie je, že v některých případech služby poskytované v centrech duševního zdraví předčily jejich očekávání, neboť se u uživatelů služeb podařilo snížit počet hospitalizací, případně se podařilo zvládnutí akutních stavů v ambulantní formě. Rodinní příslušníci hovořili o nadstandardní, individualizované pomoci, kdy je jejich nemocnému členu rodiny poskytnuta potřebná intervence, když už pomoc rodiny nestačí, ale zároveň není nutná hospitalizace.“

Kromě toho jednotlivá CDZ plnila dobře svoji funkci i během epidemie covid-19, kdy na rozdíl od některých ambulantních služeb udržovala kontakt s klienty a poskytovala jim potřebnou podporu. Stejně tak se „akčnost“ CDZ projevila i v podpoře ukrajinských uprchlíků, kdy 5 CDZ dokázalo sestavit paralelní subtýmy, ve kterých byli zapojeni i odborníci z řad ukrajinských zdravotníků, čímž se snižovala jazyková bariéra a zvyšovala efektivita pomoci.

Z pohledu ACDZ vnímáme, že finanční prostředky vložené do reformy péče o duševní zdraví, potažmo do zárodku sítě CDZ a multidisciplinárních týmů, byly investovány smysluplně, že se ve velmi krátké době projevily pozitivní efekty jejich fungování. Je potřeba v jejich rozvoji pokračovat, aby došlo ke skutečné systémové změně.

ACDZ je připraveno i nadále spolupracovat na pokračování reformy péče o duševní zdraví a nabízí ministrové zdravotnictví:

- Návštěvu a detailní seznámení s činností CDZ v některé z členských organizací
- Spolupráci v reformních krocích a podněty k dalšímu pokračování.

Od vedení MZd proto očekáváme:

- kontinuitu v započaté reformě a podporu nově vzniklým CDZ
- intenzivní propagaci reformy a jejích cílů a přínosů veřejnosti
- propojení reformních záměrů MZd s ostatními ministerstvy, především MPSV a MŠ
- pokračování v reformních krocích a podporu vzniku dalším CDZ dle NAPDZ.

⁴ <https://reformapsychiatrie.cz/sites/default/files/2022-03/Z%C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%A1%20evalua%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%20CDZ%20II.pdf>

⁵ https://reformapsychiatrie.cz/clanek/zhodnoceni-naplzeni-ocekavani-uzivatelu-jejich-rodinnych-prislusniku-v-cdz-iii?term_id=115

Tyto kroky budou mnohem užitečnější a praktičtější než vyjádření v médiích, která poškozují a devalvují práci řady odborníků, snižují zájem veřejnosti o systém péče o duševní zdraví a celkově bagatelizují evropský systém psychiatrické péče, ze kterého reforma vychází.

Mgr. Anna Šimonová

Předsedkyně výboru Aliance center duševního zdraví

V Praze dne 13.4.2023

